

Campagnebeeld van de tentoonstelling *Besmet!*

Ontwerp: Karen Polder

De tentoonstelling gaat over de uitbraken van besmettelijke ziekten en hoe die het leven kunnen ontwrichten. Ook sluit de tentoonstelling aan bij de recente uitbraak van het coronavirus en bij de maatschappelijke discussie over de vaccinatiegraad. *Besmet!* toont een intrigerende balans tussen gezondheid en reëel risico en tussen maatschappelijke uitsluiting en empathie. Hoe gingen we vroeger om met epidemieën zoals pest en pokken? Welke inzichten bieden historische epidemieën voor de toekomst? En welke oplossingen biedt de wetenschap? De tentoonstelling is geopend van 16 juli tot en met 9 januari 2022. De tentoonstelling wordt mede mogelijk gemaakt door Zorg en Zekerheid, Janssen Campus Nederland, CHDR en de Van der Mandele Stichting.

Plague Dress van Anna Dumitriu i.s.m. National Collection of Type Cultures, 2018

Bruikleen kunstenaar

In de tentoonstelling *Besmet!* zijn wetenschappelijke objecten én kunstvoorwerpen te zien. De *Plague Dress* is van Anna Dumitriu is zo'n kunstvoorwerp. Deze prachtige jurk in de stijl van de zeventiende eeuw is gemaakt van ruwe zijde. De kunstenaar verfde de jurk met walnootschillen, als verwijzing naar het gebruik van walnoten bij de behandeling van de pest destijds. Lavendel moest de ziekte op afstand houden. De historische borduursels op de jurk heeft de kunstenaar geïmpregneerd met het DNA van de *Yersinia pestis*-bacterie (pest). Dit DNA haalde ze uit gedode bacteriën in het laboratorium van de National Collection of Type Cultures in het Verenigd Koninkrijk. Zo komen kunst, wetenschap en invoelbare angst voor besmettelijke ziekten samen in dit kunstwerk.

AIDS Quilt, blok 7, 1992

De acht naamvlaggen in dit Nederlandse quiltblok herinneren aan alle aan aids overleden drugsgebruikers. De AIDS Memorial QUILT is een verzameling naamvlaggen die samen één lappendeken, oftewel een quilt vormen. Deze creatieve manier van verwerken begon in Amerika in de jaren 80, om de omvang van de aidsepidemie zichtbaar te maken. De emotionele verhalen achter de vlaggen zijn te lezen op het digitale scherm in de tentoonstelling.

Deze familie doodt de tijd met muziek, Annabel Jeuring, 2020

Bruikleen fotograaf

Fotografe Annabel Jeuring maakte in maart 2020 de serie 'Nederland in quarantaine'. Zij portretteerde landgenoten door het glas, 'opgesloten' en ingelijst door hun eigen raam- of deurkozijn.

Affiche 'Verdelgt Muggen', D. Straus, 1921

Reproductie Collectie Reclame Arsenaal, Laren

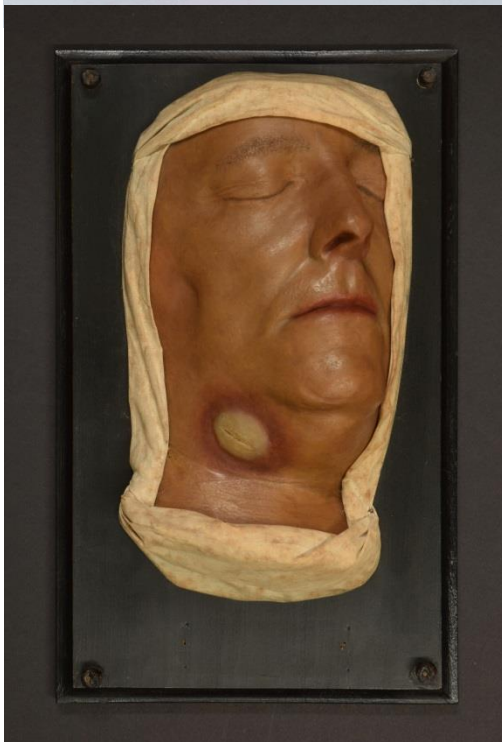
In tropische streken sterven nog steeds jaarlijks honderdduizenden mensen aan malaria. In de twintigste eeuw nam het aantal malaria-epidemieën in Europa toe. In Nederland ontstonden speciale commissies voor voorlichting. Deze commissies verspreidden folders, prentbriefkaarten en affiches en lieten voorlichters van deur tot deur gaan. "Houdt uw huis van muggen schoon, gezondheid is uw loon", was de boodschap. Andere bekende slagzinnen waren: "Beter dan kinine slikken, is het muggen dood te tikken." En "Ziet gij muggen lang van poot, Aarzel niet maar sla ze dood!"

Rinkelbel (rammelaar), 1800-1899

Bruikleen Fries Museum | Collectie Provincie Fryslân

Het handvat van deze rinkelbel of kinderrammelaar is van onyx, een mineraal dat mensen gebruiken als beschermsteen. De zilveren rammelaar uit de negentiende eeuw met fluitje en bellen beschermt het kind tegen ziekte en ongeluk.

Moulage Pest, Pathoplastisches Institut GmbH, 1910-1920

Collectie Rijksmuseum Boerhaave

Indrukwekkende historische wasmoulanges van gezichten tonen de ernst van besmettelijke ziekten en werden vroeger gebruikt voor educatieve doeleinden. Deze wasmoulage toont de verschijnselen van de builenpest en is gemaakt tijdens de derde pandemie van de pest, die vanuit China tussen 1855 en 1959 over de wereld raast. Builenpest begint met koorts, hoofdpijn en koude rillingen, gevolgd door zeer pijnlijke builen, zoals hier in de nek. Zonder behandeling dringt de bacterie in ongeveer de helft van de gevallen door in de bloedbaan en veroorzaakt een dodelijke bloedvergiftiging. Builenpest wordt veroorzaakt door de bacterie *Yersinia pestis* en is tegenwoordig goed te behandelen met antibiotica.

**Spotprent vaccinatie met koepokstof, James Gillray
1775-1825**

Collectie Rijksmuseum Boerhaave

Deze spotprent uit circa 1800 toont een vroege vorm van wat we nu vaccinatieangst zouden noemen. Het jongetje houdt een emmer vast met koepokvaccin tegen de pokken. Uit de andere gevaccineerde patiënten komen koeien tevoorschijn.

Apothekerspot, Johannis Pennis, 1724-1763

Collectie Rijksmuseum Boerhaave

Deze apothekerspot uit circa 1750 is bedoeld voor theriak. In de middeleeuwen geldt theriak als wondermiddel tegen de pest. Met zijn 71 ingrediënten, waaronder opium en versgemalen addervlees, is theriak het meest bewerkelijke geneesmiddel dat de apotheker kan leveren.

Kleding van een zeventiende-eeuwse pestdokter

Replica Rijksmuseum Boerhaave

Zo zag de kleding eruit van pestdokters. Door de sterke geur van de kruiden in de punt van het masker blijft hij 'veilig' als hij zich tussen de pestpatiënten begeeft.

Tijdens de schoolvakanties zijn er extra activiteiten voor kinderen. Zo is er elke schoolvakantie een workshop 'maak je eigen snavelmasker'. Kinderen vanaf 6 jaar kunnen dan zelf een snavelmasker maken, gebaseerd op het masker van de pestdokter. Kinderen kunnen de workshop gratis volgen bij een geldig entreebewijs.